

Wstęp

Przekazany Czytelnikom podręcznik „Prawo spółek” *Wojciecha Pyziola, Andrzeja Szumańskiego i Ireneusza Weissa* jest nowym opracowaniem powyższej materii przez wspomnianych autorów. Uwzględnia on z jednej strony istotnie zmieniony w ostatnich latach stan prawny przewidujący powstanie niewystępujących dotychczas w polskim prawie spółek instytucji prawnych czy gruntowną zmianę przyjętych wcześniej regulacji prawnych. Z drugiej strony, w tym czasie znacząco powiększyła się też polska doktryna prawa spółek handlowych za sprawą nowych opracowań systemowych, monograficznych, komentarzy oraz wielu artykułów. Podobnie judykatura obfituje w liczne nowe publikowane i niepublikowane orzeczenia Sądu Najwyższego, a także sądów apelacyjnych z zakresu prawa spółek.

Kluczowy dla materii podręcznika akt prawny, tj. Kodeks spółek handlowych z 2000 r., był wielokrotnie nowelizowany. Stanowiło to przede wszystkim konsekwencję obowiązku uwzględniania przez polskiego ustawodawcę dyrektyw Unii Europejskiej o spółkach bądź ich zmian, a także potrzeby wprowadzenia innych zmian inspirowanych oczekiwaniami praktyki, a nawet względami marketingu politycznego. Powstały nowe instytucje prawne, takie jak np. zakładanie spółki z o.o. przez Internet, transgraniczne łączenie się spółek, przekształcenie jednoosobowego przedsiębiorcy w spółkę kapitałową, czy też nastąpiła nowa, odmienna od dotychczasowej regulacja np. instytucji związanych z ochroną kapitału spółki akcyjnej (np. wnoszenia aportów, nabywania własnych akcji, zakazu *financial assistance*) bądź dotycząca wykonywania uprawnień akcjonariuszy w spółkach publicznych w sposób uwzględniający elektroniczne środki komunikacji. Ta ostatnia regulacja istotnie zmieniła również porządek legitymacyjny w spółce akcyjnej. Ponadto w doktrynie toczyła się dyskusja nad kontrowersyjnym projektem reformy spółki z o.o., przyjmującym na gruncie prawa polskiego koncepcję tzw. spółki z o.o. *light*, odchodzącej od tradycyjnej koncepcji ochrony kapitału, oraz przyjęcia testu wypłacalności spółki jako podstawowego dokonania wypłat spółki na rzecz jej wspólnika.

Powyższe zmiany normatywne, nowe opracowania doktryny oraz nowe orzecznictwo spowodowały konieczność nowego ujęcia wykładu o prawie spółek. Znacznie został rozszerzony rozdział poświęcony spółce z o.o., któ-

ra jest najbardziej popularną spółką handlową w Polsce. Rozdział ten niewiele odbiega objętościowo od rozdziału poświęconego spółce akcyjnej. Z kolei materia rozdziału o spółce akcyjnej uległa istotnym modyfikacjom, gdyż zmiana stanu normatywnego w większości dotyczyła tego typu spółki handlowej.

Konstrukcja podręcznika zmierza do podporządkowania poszczególnych rozdziałów typom spółek, poczynając od spółki cywilnej, poprzez takie spółki handlowe jak spółka jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna, spółka z o.o., spółka akcyjna. Ostatni rozdział – zgodnie z koncepcją przyjętą przez ustawodawcę – poświęcono łączeniu się, podziałowi i przekształceniu spółek. Z kolei analiza każdego typu spółki handlowej została oparta na tym samym schemacie w ramach spółek osobowych oraz spółek kapitałowych. Ułatwia to z jednej strony Czytelnikowi możliwość oceny systemowej rozwiązań prawnych przyjętych przez ustawodawcę, zaś z drugiej strony pozwala na łatwiejsze oraz tym samym bardziej „przyjazne” opanowanie tej trudnej materii prawnej.

Poszczególne typy spółek są traktowane w poniższym opracowaniu jako „byty zamknięte”. Podręcznik unika co do zasady omawiania zagadnień z zakresu danego typu spółki poprzez odesłanie do innego typu spółek, mimo że do takiego odesłania upoważnia – w przypadku spółek osobowych innych niż jawna – sam ustawodawca np. w art. 89, 103 i 126 § 1 KSH. To samo odnosi się faktycznie do spółek kapitałowych, gdzie pewne kwestie, np. w zakresie ochrony kapitału czy organów spółki, są do siebie podobne. Tym samym Czytelnik, np. praktyk zainteresowany w związku z prowadzoną przez siebie sprawą tylko określonym typem spółki, nie musi sięgać do rozdziału czy do rozdziałów poświęconych innym typom spółek. Przyjęcie zasady przeciwnej zmniejszyłoby z pewnością niemałą objętość tego podręcznika. Jednakże odbyłoby się to kosztem jasności wyводу oraz niesłoby ze sobą ryzyko wadliwych wniosków wyprowadzanych przez Czytelnika z lektury. Wynika to stąd, że tzw. odpowiednie stosowanie danego przepisu zakłada trzy możliwości jego interpretacji, tj. stosowanie tego przepisu „wprost”, czyli bez modyfikacji, następnie z koniecznymi modyfikacjami, aż wreszcie pominięcie wspomnianego przepisu jako niemożliwego do pogodzenia ze specyfiką sytuacji, na gruncie której ma znaleźć on zastosowanie. Chcąc jednak ułatwić Czytelnikowi zwrócenie uwagi na szereg łączących się ze sobą różnych aspektów analizowanej kwestii prawnej, przy jednoczesnym uniknięciu powtórzeń danego wyводу, w każdym rozdziale znajdują się odesłania do innych, odpowiednich jego fragmentów, poprzez wskazanie numerów bocznych tekstu („Nb.”).

Wobec regulacji rejestru przedsiębiorców w odrębnej ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, zaś prokury w Kodeksie cywilnym materie te – mimo ich znaczenia dla spółek handlowych – zostały wyłączone z zakresu przedmiotowego podręcznika. To samo dotyczy zawartych w Kodeksie spółek handlo-

wych przepisów karnych, które jako przepisy prawa publicznego nie należą do prawa spółek jako materii prawa prywatnego. Objęcie natomiast zakresem podręcznika ważnej dla praktyki, także i gospodarczej, spółki cywilnej powoduje, że tytułu podręcznika nie można zawęzić tylko do prawa spółek handlowych, mimo że dotyczy on tego zakresu prawie w 90%. Stąd tytuł opracowania brzmi: „Prawo spółek”.

Podręcznik w zamyśle jego autorów ma charakter „wielozadaniowy”. Z jednej strony jest to pogłębiony podręcznik akademicki dla studentów wydziałów prawa polskich uczelni, będący materiałem przygotowawczym do egzaminu z prawa handlowego (prawa gospodarczego prywatnego) w zakresie prawa spółek. Objętość podręcznika, a także wchodzenie w szczególności poszczególnych instytucji prawnych powoduje, że opracowanie to nadaje się też jako repetytorium dla aplikantów sędziowskich, adwokackich, radcowskich i notarialnych. Trzecia grupa Czytelników, do której jest adresowany niniejszy podręcznik, to przede wszystkim prawnicy praktycy, funkcjonujący w swoich zawodach, potrzebujący szybko uzupełnić swe wiadomości w kwestiach szczegółowych, w związku z prowadzonymi przez nich sprawami z zakresu prawa spółek. Zawarty w podręczniku opis określonych instytucji prawnych ułatwi Czytelnikowi następcze sięgnięcie do literatury komentarzowej czy opracowań monograficznych, w celu wyjaśnienia powstałego w praktyce problemu prawnego. Czwartą z kolei grupą adresatów – może najważniejszą, gdyż do nich adresowane jest prawo spółek – są wspólnicy lub akcjonariusze spółek oraz członkowie zarządu bądź rad nadzorczych spółki kapitałowej, a także wierzyciele spółek.

Chcąc pogodzić sprzeczne oczekiwania różnych grup adresatów podręcznika, a więc łatwość percepcji z koniecznością prowadzenia pogłębionego wywodu dogmatycznego, uwzględniającego praktykę, poglądy doktryny i judykatury w sposób umożliwiający zarazem jasne rozstrzygnięcie konkretnego problemu prawnego, zastosowano technikę różnicowania znaczenia tekstu na tzw. tekst główny oraz tekst pomocniczy zaznaczony tzw. *petitem*, nie wspominając o przypisach.

Autorami podręcznika są profesorowie zwyczajni Uniwersytetu Jagiellońskiego, będący pracownikami naukowymi Katedry Prawa Gospodarczego Prywatnego UJ, zajmujący się prawem spółek od początku okresu transformacji, zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej.